

HE 64/2006 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tartuntatauti- lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus määrätä henkilöitä ja tavaroita karanteeniin, millä täydennettäisiin laissa nyt olevaa sairaanhoitolaitokseen eristämistä koskevaa säännöstä. Tartuntatautiepidemian torjumiseksi voitaisiin myös poiketa sekä lääkkeen myyntilupavaatimuksesta että lää-

keiden jakelua koskevista lääkelain säännöksistä. Lisäksi ehdotetaan, että kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi päättää karanteenista sekä työstä, päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta poissaolosta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2006.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
1.1. Lainsäädäntö.....	3
1.2. Kansainvälinen vertailu	3
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	4
2.1. Tavoitteet.....	4
2.2. Toteuttamisvaihtoehdot	4
2.3. Keskeiset ehdotukset	4
3. Taloudelliset vaikutukset	4
4. Asian valmistelu	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	7
1. Lakiehdotuksen perustelut	7
2. Voimaantulo	10
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	10
LAKIEHDOTUS.....	11
Laki tartuntatautilain muuttamisesta	11
LIITE	15
RINNAKKAISTEKSTIT	15
Laki tartuntatautilain muuttamisesta	15

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Tartuntatautilain mukaiset valtuudet ja velvoitteet ovat mahdollisen influenssapandemian torjunnan kannalta keskeisiä tartuntatautien ehkäisyssä. Velvoitteita on säädetty kaikille hallinnon tasoille: sosiaali- ja terveysministeriö, lääninhallitus ja kunta. Viranomaisilla on velvoite ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin, jos väestöä uhkaa yleisvaarallisen tartuntataudin määrittelyn täyttävän tartuntataudin leviäminen.

Yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastunut tai sairastuneeksi perustellusti epäilty voidaan eristää sairaanhoitolaitokseen, jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen, ja jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä tai henkilö ei voi taikka halua alistua muihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastuneelle voidaan eristämispaikassa antaa taudin leviämisen estämiseksi välttämätön hoito hänen tahdostaan riippumatta.

Yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi toimialueellaan määrätä asuntoja ja huoltolaitoksia eristettäviksi sekä oppilaitoksia ja päiväkoteja suljettaviksi sekä kieltää väkeä kokoavat tilaisuudet tai antaa näitä koskevia rajoittavia määräyksiä. Se voi myös määrätä toimeenpantavaksi puhdistuksia ja desinfiomisia. Ellei näillä toimenpiteillä voida taudin leviämistä estää, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön olemaan poissa ansiotyöstään tai alle 16-vuotiaan lapsen olemaan poissa päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta. Tällöin työstä pidätetyllä tai alle 16-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisiin korvauksiin sekä korvaukseen ansionmenetyksestä.

Voimassa olevan lain mukaan ei ole mahdollista määrätä eristämistä muualle kuin sairaanhoitolaitokseen. Monissa tapauksissa karanteeni esimerkiksi kotona olisi riittävä. Karanteeniin ei myöskään voida määrätä henkilöä, joka on altistunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä altistuneen yleisvaaralliseen tartuntataudille. Tällainen henkilö voi tietämättään levittää vakavaa tartuntatautia. Nykyisin vain tavaroiden siirtämistä voidaan rajoittaa, mutta tavaroiden karanteenista ei ole säännöksiä.

1.2. Kansainvälinen vertailu

Norjassa henkilö, jolla on yleisvaarallinen tartuntatauti, voidaan määrätä tutkimuksiin ja lyhytaikaisesti eristää sairaanhoitolaitokseen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Henkilö voidaan määrätä eristettäväksi sairaanhoitolaitoksen myös vastoin tahtoaan. Norjassa ei ole säännöksiä karanteenista.

Ruotsissa tartuntatautilääkäri voi määrätä henkilön, joka on altistunut tai jonka oletetaan altistuneen yhteiskunnalle vaaralliselle (samfällsfarlig) tartuntataudille, karanteeniin tiettyyn rakennukseen, rakennuksen osaan tai alueelle. Henkilö ei saa poistua rakennuksesta tai alueelta eikä ottaa vastaan vieraita. Vierailukiellosta voidaan yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksia, jos vierailu voi tapahtua ilman tartuntataudin leviämisen vaaraa. Karanteenimahdollisuus koskee vain SARS:ia ja isorokkoa. Myös tietty alue voidaan määrätä karanteeniin.

Tanskassa henkilö, jolla on yleisvaarallinen tartuntatauti tai jonka voidaan olettaa saaneen yleisvaarallisen tartuntataudin tartunnan, voidaan määrätä tarkkailuun sairaalaan. Sellainen henkilö voidaan myös määrätä eristettäväksi ja tarvittaessa määrätä sairaanhoitolaitokseen. Päätös (epidemikomission päättää) voidaan tehdä myös vastoin hänen tahtoaan. Karanteenia koskevia säännöksiä ei ole.

Maailman terveysjärjestö WHO:n 23 toukokuuta 2005 hyväksymän uudistetun kan-

sainvälisen terveyssäännösten (IHR) 18 artiklan mukaan WHO:n sopimusvaltioille antamat henkilöitä koskevat suositukset voivat sisältää neuvoja, joiden mukaan tartuntataudille altistuneeksi epäillyt henkilöt tai matkatavarat asetetaan karanteeniin. Kansainvälisen terveyssäännösten muutos tulee voimaan 16 päivänä kesäkuuta 2007. Suomi on yksi sopimusvaltioista. Myös Norja ja Ruotsi ovat muuttamassa lainsäädäntöään ja mahdollistamassa karanteeniin määrittämisen kansainvälisen terveyssäännösten mukaisesti.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on, että yleisvaarallisen tai siihen verrattavan tartuntataudin leviäminen saadaan tehokkaasti estettyä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tätä voidaan parantaa ottamalla käyttöön uusi toimenpide, henkilön tai tavarain määrääminen karanteeniin. Tavoitteena on kuitenkin, että aina käytettäisiin mahdollisimman lievää toimenpidettä, jolla saavutetaan tartunnan leviämisen estäminen.

2.2. Toteuttamisvaihtoehdot

Jos nykyinen tilanne säilytettäisiin ennallaan, vain sairastuneiden tai sairastuneiksi perustellusti epäiltyjen henkilöiden eristäminen sairaanhoitolaitokseen olisi mahdollista. Aina ei ole välttämätöntä toteuttaa näin voimakasta toimenpidettä vaan lievempi riittää. Vaaralliselle tartuntataudille altistuneet oireettomat voisivat, myös tietämättään, levittää tautia, vaikka tartuntataudin leviäminen voitaisiin estää määräämällä tällaiset henkilöt karanteeniin taudin itämisajaksi.

2.3. Keskeiset ehdotukset

Muutostarvetta arvioitaessa on pyrkimykseenä, että tartuntatautien ehkäisyssä voitaisiin toimia mahdollisimman tehokkaasti normaalin lainsäädännön puitteissa. Valmiuslaki (1080/1991) velvoittaa julkista sektoria, terveydenhuolto mukaan lukien, varautumaan etukäteisvalmisteluin siten, että tehtävien

hoito sujuu poikkeusoloissa mahdollisimman häiriöttömästi. Poikkeusolojen lisäksi viime aikoina on korostettu sitä, että varautumisen tulisi koskea myös erityistilanteita. Laaja vaarallisen tartuntataudin aiheuttama epidemia olisi sellainen. Tartuntatautilakiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus määrätä karanteeniin henkilö, joka on altistunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä altistuneen yleisvaaralliselle tai siihen verrattavalle tartuntataudille, mutta ei terveydentilansa vuoksi tarvitse sairaalahoitoa. Karanteeni voisi koskea myös sairastuneita tai perustellusti sairastuneiksi epäiltyjä.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että kansanterveyttä välittömästi uhkaavan tartuntatautiepidemian torjumiseksi ja myös epidemian aikana sosiaali- ja terveysministeriön tekemän päätöksen perusteella voitaisiin poiketa sekä lääkkeiden myyntilupavaatimuksesta että eräin osin myös lääkkeiden jakelua koskevista säännöksistä.

Lisäksi ehdotetaan, että kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi päättää karanteenista sekä työstä poissaolosta. Samoin kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi päättää päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta poissaolosta. Päätös olisi heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi.

Kansanterveyslaitoksella olisi oikeus saada korvaukselta ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta ilma-aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana olleita henkilöitä koskevat tiedot. Tiedot tulisi saada myös mahdollisimman nopeasti, jotta tartuntataudin leviämisen estämiseksi tehtävät toimenpiteet olisivat tuloksellisia.

3. Taloudelliset vaikutukset

Tilanteessa, jossa kansainvälisen liikenteen matkustajia joudutaan määräämään karanteeniin, Suomessa pysyvästi asuvien karanteeniin määrättyjen kohdalla sovellettaisiin työstä tai esimerkiksi päivähoidosta pidätettäessä tartuntatautilain ja sairausvakuutuslain mukaista korvausmenettelyä ansionmenetyksestä.

Karanteeniin määräämistä käytettäisiin sil-

loin, kun kyse olisi hyvin harvinaisesta tartuntataudista esimerkiksi verenvuotokuumesta tai pandemiauhkainfluenssasta. Tällaisia tapauksia arvioidaan tulevan Suomeen kerran kymmenessä vuodessa. Karanteenipäätöksiä tehtäisiin Maailman terveysjärjestön luokituksen mukaisessa pandemian uhkavaiheessa 4 tai 5, mahdollisesti vielä vaiheen 6 alussa, pääsääntöisesti ei kuitenkaan enää varsinaisen pandemian aikana.

Maailman terveysjärjestö on luokitellut pandemian kehitysvaiheet. Vaiheessa 1 uusia influenssa A-viruksen alatyyppejä ei ole havaittu ihmisissä. Eläimissä voi esiintyä viruksen alatyyppejä, joka on aiemmin aiheuttanut infektoita ihmisellä, mutta ihmisten vaara saada tartunta ja sairastua on pieni.

Vaiheessa 2 uusia influenssa A-viruksen alatyyppejä ei ole havaittu ihmisissä, mutta eläimissä esiintyvä viruksen alatyyppejä aiheuttaa merkittävän tartunta- ja sairastumisriskin ihmisille.

Vaiheessa 3 uuden influenssa A-viruksen alatyypin tartuntoja eläimistä ihmisiin esiintyy, mutta virus ei tartu ihmisestä toiseen, tai tarttuu enintään satunnaisesti läheisen kanssakäymisen kautta.

Vaiheessa 4 uusi influenssa A-viruksen alatyyppejä on aiheuttanut pieniä tautiryppäitä viitaten siihen, että tarttuminen ihmisestä toiseen on rajoittunutta. Tartuntaketjut ovat hyvin paikallisia osoittaen sen, että virus ei vielä ole sopeutunut ihmiseen hyvin.

Vaiheessa 5 uusi influenssa A-viruksen alatyyppejä on aiheuttanut maantieteellisesti rajoittuneita suuria tautiryppäitä. Tämä merkitsee viruksen lisääntyvää sopeutumista ihmiseen. Viruksen tartuntakyky ihmisestä toiseen ei vielä näytä täysitehoiselta (pandemian uhka on huomattava).

Vaiheessa 6 virus on täysin sopeutunut ihmiseen ja se leviää väestössä aiheuttaen laajoja, maantieteellisten rajojen yli meneviä epidemioita. Maailmanlaajuisten pandemian synty on ilmeinen.

Pitkän lentokuljetuksen kuluessa voi syntyä perusteltu epäily matkustajan sairastumisesta pandemian uhkaa aiheuttavan influenssaviruksen aiheuttamaan tautiin. Tällöin terveysviranomaisten tekemässä tilannearviossa saatetaan kaikki lentokoneen matkustajat tai osa heistä määrittää altistuneiksi. Tarvittaessa

lentokoneen matkustajat voidaan asettaa karanteeniin. Muuten matkustajille ei kansainvälisten suositusten mukaan harkita karanteenitoimenpiteitä. Toimien laajuus riippuu pandemian uhkavaiheesta. Jos Suomeen tulisi yli viisi lentokoneellista matkustajaa, heitä ei käytännössä enää pystyttäisi asettamaan karanteeniin. Koska kyseessä olisi yleisvaarallisen tai siihen verrattavan tartuntataudin valtakunnallisen leviämisen riski, kustannukset tulisi korvata valtion varoista. Esimerkiksi jos lentokoneellinen ulkomaalaisia matkustajia jouduttaisiin määräämään karanteeniin 10 päiväksi (300 henkilöä, 300 €/vrk), majoitus-, ylläpito- ja seurantakustannukset olisivat noin 900 000 €. Tässä ei ole ansionmenetyksiä.

Karanteeni olisi uusi peruste maksaa päivärahaa tartuntatautilain perusteella. Sairausvakuutuslain mukainen keskimääräinen sairauspäiväraha vuonna 2007 on arvioitu olevan 50 euroa päivässä, ja maksupäiviä viikossa on 6, jolloin viikkohinta on 300 euroa. Jos lentokoneellinen matkustajia määrätään kahdeksi viikoksi karanteeniin (12 sairauspäivärahopäivää), kustannus on 0,18 miljoonaa euroa.

Ansionmenetykskorvausta voidaan maksaa silloin, jos karanteenista aiheutuu ansiotulon menetystä. Ansionmenetykskorvauksen saaminen edellyttää siis palkka- tai muun sellaisen ansiotoimintaan perustuvan tulon poisjäämistä. Etuus on menetetty ansiotulon ja sairauspäivärahan välinen erotus. Keskimääräinen 50 euron sairauspäiväraha on 70 prosenttia perusteena olevasta palkasta.

Sairauspäivärahaa maksetaan asumiseen perustuvasta sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) perusteella vain Suomessa vakituisesti oleskeleville vakuutetuille. Karanteenimääräyksen vuoksi muille Suomessa ei näin ollen maksettaisi etuuksia sairausvakuutuslain nojalla.

4. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansanterveyslaitoksen kanssa.

Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, työministeriöltä,

Kansanterveyslaitokselta, Lääkelaitokselta, Suomen Kuntaliitolta, Kansaneläkelaitokselta, Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiriltä ja Merenkululaitokselta.

Lausunnoissa on kannatettu karanteeni-

mahdollisuuden lisäämistä lakiin. Niissä on kuitenkin tuotu esille huoli karanteenista kunnille ja yksityisille henkilöille aiheutuvi-
en kustannusten korvaamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain soveltamisalaa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että Ahvenanmaalla tässä laissa lääninhallitukselle, kunnalle tai kuntayhtymälle säädettyistä tehtävistä huolehtii Ahvenanmaan maakuntahallitus ja sen alainen terveyden- ja sairaanhoito.

3 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi karanteenin määritelmä. Karanteenilla tarkoitettaisiin sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn ja taudinaiheuttajalle altistuneen tai perustellusti altistuneeksi epäillyn henkilön määräämistä pysymään kotonaan tai muussa viranomaisen osoittamassa paikassa. Karanteenilla tarkoitettaisiin myös matkatavaroiden, konttien tai muiden tavaroitten siirtämisen rajoittamista tai erottamista muista tavaroista tautia aiheuttavien mikrobin mahdollisen leviämisen estämiseksi.

Pykälään lisättäisiin selvyuden vuoksi myös määritelmä sairaanhoitolaitokseen eristämistä. Eristämisellä tarkoitettaisiin sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn henkilön määräämistä sairaanhoitolaitokseen.

9 a §. Kansanterveyslaitoksen rokotuksia koskevat tehtävät siirrettäisiin tartuntatauti-asetuksesta lain tasolle ehdotettuun pykälään. Sen mukaan Kansanterveyslaitoksen tulee huolehtia siitä, että tartuntatautien ehkäisyyn käytettäviä rokotteita, vasta-aineita ja tutkimusaineita on saatavilla tarvittava määrä, seurata tartuntatautien ehkäisyyn käytettävien rokotteiden tehoa ja vaikutuksia sekä ryhtyä toimenpiteisiin todetun tai epäillyn rokotuskomplikaation selvittämiseksi. Kansanterveyslaitoksen tulee myös huolehtia, että 25 §:ssä tarkoitetut rokotteet tulevat asianmukaisesti jaelluiksi. Säännös vastaa voimassa olevan tartuntatauti-asetuksen 7 §:n 1-3 kohtia.

11 a §. Voimassa oleva säännös mahdollistaa sen, että tartuntatautiepidemian uhatessa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä voidaan ottaa käyttöön lääkevalmiste, jolla ei ole voimassa olevaa myyntilupaa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi sen soveltamisalan laajentamiseksi siten, että kansanterveyttä

välittömästi uhkaavan tartuntatautiepidemian torjumiseksi ja myös epidemian aikana sosiaali- ja terveysministeriön tekemän päätöksen perusteella voitaisiin poiketa sekä myyntilupavaatimuksesta että eräin osin myös lääkkeiden jakelua koskevista säännöksistä.

Ehdotetun säännöksen 1 kohta vastaisi pitkälti nykyistä 11 a §:ää siten, että sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa luvan myyntiluvattoman lääkevalmisteen käyttämiseksi. Pykälän 2 kohdan mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa luvan lääkkeiden luovuttamiseksi sairaanhoitolaitosten sairaala-apteekeista ja lääkekeskuksista muihin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköihin ilman Lääkelaitoksen lupaa niissä tilanteissa, joissa lääkelain (395/1987) 92 § edellyttää tällaista lupaa. Näin mahdollistettaisiin muun ohella se, että yksityisissä sosiaalihuollon toimintayksiköissä hoidettavien ja asuvin henkilöiden lääkehoito voitaisiin toteuttaa tarkoituksenmukaisella tavalla ilman että kaikki yksittäiset toimintayksiköt joutuisivat hakemaan erillistä lupaa Lääkelaitokselta.

Lisäksi pykälän 3 kohta mahdollistaisi lääkkeiden luovuttamisen vastaanotolla käyneille henkilöille. Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 5 §:n perusteella potilaalle on annettava asianmukaiset ohjeet lääkkeen käytöstä. Näin tartuntatautiin sairastuneet henkilöt voisivat saada hoidossaan tarvittavat lääkkeet kokonaisuudessaan välittömästi vastaanottokäynnin yhteydessä, ilman että niitä tarvitsisi erikseen hakea apteekista. Lääkelain voimassa olevien säännösten mukaan vastaanottokäynnin yhteydessä voidaan antaa ainoastaan lääkehoidon aloittamiseksi tarvittavat lääkkeet.

15 §. Tavarantoimittamisen rajoittamista koskevat säännökset siirrettäisiin ehdotettuun 15 a §:ään, joka koskee karanteenia.

15 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 15 a §, jonka 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö, läänin alueella lääninhallitus tai tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voisi määrätä karanteeniin määräaikaaisesti henkilön, joka on altistunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä altistuneen yleisvaaralliselle tai 4 §:n 2 momentissa

säädetyt edellytykset täyttävälle tartuntataudille, mutta ei terveydentilansa vuoksi tarvitse sairaalahoitoa. Karanteeniin määrättävä henkilö voi olla oireeton tai hänen oireensa voivat olla lieviä. Päätöksellä voitaisiin myös määrätä matkatavara, kontti tai muu tavara karanteeniin.

Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskukseen tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi tehdä päätöksen karanteeniin määräämisestä. Jos tartuntataudeista vastaava lääkäri ei ole tapahtumahetkellä työssä, tällä tarkoitetaan myös päivystävää lääkäriä. Koska kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä, karanteenipäätöksen voisi tehdä vain virkasuhteessa toimiva lääkäri. Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Päätös olisi heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi. Karanteenia koskeva päätös voitaisiin tehdä vain, kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan yleisvaarallisen tai 4 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttävän tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Influenssatapaukselle altistuneita ovat esimerkiksi 1) infektiopotilaan kanssa samassa taloudessa asuvat; 2) henkilöt, joilla on ollut suora kosketus potilaaseen tai altistuminen korkeintaan metrin etäisyydellä potilaan hengitystie-eritteille, joita pisaroina levittävät yskiminen, aivastaminen, niistäminen ja puhuminen; sekä 3) hoitohenkilökunta, joka on altistunut edellisen kohdan tarkoittamalla tavalla hoitaessaan potilasta sairaalassa ilman asianmukaista suojautumista. Asianmukaista suojausta käyttäneitä ei katsota altistuneiksi. Altistumisen arvioi lääkäri, jonka tulee käyttää tilannekohtaista harkintaa. Epäilylle tai varmistetulle influenssatapaukselle altistuneella henkilöllä on riski saada influenssatarunta. Osalla tartunnan saaneista influenssainfektio voi jäädä oireettomaksi, osalla se voi aiheuttaa lievän taudin, jota infektoitunut ei tunnista influenssaksi ja osalla infektion saaneista kehittyy tyypillinen influenssan taudinkuva.

Karanteenipäätös pitää voida tehdä mihin vuorokauden aikaan tahansa hyvin pienellä viiveellä esimerkiksi silloin, kun päätetään lentokoneellisen tai vastaavan henkilöryh-

män sijoittamisesta karanteeniin. Myös muissa altistumistilanteissa päätös pitää voida tehdä heti, ja se pitää voida toteuttaa myös tahdonvastaisesti, joka kuitenkin olisi poikkeusmenettely. Esimerkiksi lintuinfluenssapandemiatilanteessa WHO:n luokituksen mukaisessa pandemian vaiheessa 4 tai 5 karanteenipäätöksiä voisi tulla useita viikossa, jos tautiryppäitä ilmaantuisi Suomessa. Valtaosa toteutettaisiin vapaaehtoisesti. Karanteeniin määräämisestä aiheutuvien kustannusten korvausmekanismi täytyy olla tällöinkin voimassa.

Voimassa oleva tartuntatautilaki mahdollistaa tietyin edellytyksin yleisvaaralliseen tartuntatautiin tai yleisvaarallisen tartuntataudin edellytykset täyttävään tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön tahdonvastaisen eristämisen sairaanhoitolaitokseen. Ehdotetun säännöksen mukaan myös henkilö, joka ei terveydentilansa vuoksi tarvitse sairaalahoitoa voitaisiin määrätä karanteeniin. Karanteenipaikkana voisi olla myös muu paikka kuin sairaanhoitolaitos esimerkiksi henkilön koti, hotelli tai pakolaisten vastaanottamiskeskus. Karanteenipaikkana olisi ensisijaisesti henkilön koti, mutta eri syistä se ei aina ole mahdollista. Tällaisia syitä ovat esimerkiksi perheenjäsenen altistumisvaara tai karanteenin toteuttaminen vieraalla paikkakunnalla.

Karanteeni aloitettaisiin, kun henkilö voi varhaisimmillaan olla tartuttava, ja se päättyisi, kun viimeisestä altistumisesta on kulu- nut pisin tunnettu itämisaika, jonka kuluessa taudin oireiden pitäisi alkaa. Tavallisessa kausi-influenssassa pisin itämisaika on kuusi vuorokautta, mutta uuden pandemiaviruksen itämisaika voi poiketa tästä. Itämisaika määritetään pandemian uhkavaiheessa käytettävissä olevan parhaan tiedon perusteella.

Karanteeni liittyisi aina torjuntakokonaisuuteen, jossa käytetään epidemian torjuntaan myös muita kyseisen infektion torjunnassa todennäköisesti tehokkaita menettelyjä. Tavallisimmin karanteeni toteutettaisiin vapaaehtoisesti sopimalla, ja henkilö olisi karanteenissa kotonaan. Eriyistilanteissa tulisi kyseeseen myös karanteeni laitoksessa. Vain poikkeustapauksissa olisi perusteltua määrätä henkilö karanteeniin vastoin hänen tahtoaan. Jos mahdollista, terveydenhuollon yksikön

tulisi olla yhteydessä karanteenissa olevaan vähintään kerran päivässä. Karanteeniin asetettavalle henkilölle neuvottaisiin, miten hän kotona ollessaan välttää tartuttamasta infektiota samassa taloudessa asuviin tai henkilöihin, jotka esimerkiksi hankkivat hänelle elintarvikkeita. Sosiaalihuollon järjestelmällä tulisi olla valmiudet tukea kotona karanteenissa olevia tarpeen mukaan. Henkilökunnan tulee suojautua tartunnalta asianmukaisesti.

Ehdotetun 2 momentin mukaisesti päätöksellä voitaisiin määrätä henkilö, joka on sairastunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä sairastuneen taikka joka on altistunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä altistuneen yleisvaaralliselle tai siihen verrattavissa olevalle tartuntataudille, karanteeniin enintään yhden kuukauden ajaksi ja tavara kahden kuukauden ajaksi. Karanteenipäätös tehtäisiin käytännössä taudin itämisajasta riippuen tarvittavaksi ajaksi esimerkiksi viikoksi tai kahdeksi viikoksi. Hallinto-oikeus voisi päätöksen tehneen viranomaisen esityksestä jatkaa henkilön karanteenia enintään kahdella kuukaudella ja tavaran karanteenia kolmella kuukaudella, jos karanteenin edellytykset ovat edelleen olemassa. Tällainen jatkaminen voisi tulla kysymykseen silloin, kun ilmaantuisi jokin tuntematon tartuntatauti, jonka itämisäika olisi poikkeuksellisen pitkä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan karanteeni olisi lopetettava heti, kun 1 momentin mukaisia karanteenin edellytyksiä ei enää ole. Kun tilanne muuttuu karanteenipäätöksen tekemisen jälkeen eikä henkilöitä enää tarvitse eristää, karanteeni on lopetettava heti, vaikka päätös olisi tehty pitemmäksi ajaksi. Karanteenin lopettamisesta päättäisi terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri.

16 § ja 20 §. Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi päättää työstä poissaolosta. Päätös olisi heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi. Erityisesti kesällä lomien aikana tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen kokouksia on harvoin. Tällaisena aikana kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi päättää henkilön työstä poissaolosta. Myös sairausvakuutuslain mukaisten päivärahan ja ansion menetyksestä aiheutu-

neen korvauksen maksaminen voidaan aloittaa vasta siitä päivästä lukien, jolloin päätös on tehty. Nyt toimielimen päätöstä asiasta voi joutua odottamaan kunnes kokous saadaan kutsuttua koolle.

Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi päättää myös päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta poissaolosta. Päätös olisi heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi.

27 §. Pykälän 1 momentin viittaus sairausvakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan lakiin. Pykälän 2 ja 4 momentit säilyisivät ennallaan. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin karanteeni perusteeksi työnantajan korvauksen saamiselle. Säännös olisi yhdenmukainen voimassa olevan sairaanhoitolaitokseen eristämistä koskevan säännöksen kanssa.

30 §. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin valitusoikeus karanteenipäätöksestä.

32 §. Pykälässä säädetään alistus- ja muutoksenhakuasioiden käsittelemisestä kiireellisinä. Karanteeniin määräämistä, eristämistä ja hoitoon määräämistä koskevat asiat pitäisi käsitellä kiireellisinä viimeistään seitsemän päivän kuluessa, jos päätökset tehdään henkilön tahdon vastaisesti. Tätä edellyttää perustuslain 21 § ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 4 kohta.

39 §. Virka-avun saajiksi ehdotetaan lisättäväksi lääninhallitus ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri, sillä myös ne joutuvat tekemään päätöksiä, joilla pyritään estämään yleisvaarallisen tartuntataudin leviäminen. Toimenpiteiden tueksi voidaan tarvita poliisin virka-apua esimerkiksi valvomaan karanteeniin määrättyä suurehkoa ihmisjoukkoa.

40 a §. Kansanterveyslaitoksella olisi pyynnöstä oikeus saada viivytyksettä ja korvauksetta ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä ilma-aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana olleita henkilöitä koskevat tiedot. Tiedot koskisivat pääasiallisesti teknisen käyttöyhteyden avulla luettavia tietoja. SARS:in yhteydessä vuonna 2003 Kansanterveyslaitos joutui pyytämään kyseessä olevia tietoja lentoyhtiöltä. Kansanterveyslaitos sai tietoja matkustajista maksutta. Sen sijaan lentoyhtiö

perii nykyään maksun antamistaan tiedoista esimerkiksi tuberkuloositapauksissa. Tiedot tulisi saada korvauksetta silloin kun niiden saaminen on väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä.

Tiedot tulisi saada myös mahdollisimman nopeasti, jotta tartuntataudin leviämisen estämiseksi tehtävät toimenpiteet olisivat tuloksellisia. Jos tietojen saaminen matkustajista kestää liian kauan, tartuntatauti ehtii levitä.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2006.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3. Suhde perustuslakiin ja sääntämisyjärjestys

Henkilön määrääminen karanteeniin on merkityksellistä perustuslain 7 §:ssä turvatun henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden, 9 §:ssä turvatun liikkumisvapauden,

10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojan, 18 §:ssä suojatun työn ja ammatinharjoittamisen vapauden sekä 16 §:ssä suojattujen sivistyksellisten oikeuksien kannalta. Toisaalta julkisen vallan on perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan edistettävä väestön terveyttä. Ehdotetulle säännökselle mahdollisuudesta rajoittaa yksilön perusoikeuksia määräämällä yleisvaaralliseen tai vastaavaan tartuntatautiin sairastuneet tai perustellusti sairastuneeksi epäilty taikka sellaiselle taudille altistuneet ja perustellusti altistuneiksi epäillyt henkilöt karanteeniin on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja painavat perusteet. Karanteeniin määrääminen on viimesijainen keino, jos tartuntataudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä tai jos henkilö ei halua noudattaa niitä. Myös yksilön oikeusturva on asianmukaisesti järjestetty muutoksenhaun osalta (29 ja 30 §). Sääntely ei edellytä perustuslain sääntämisyjärjestystä. Samaan tulokseen perustuslakivaliokunta on päättänyt lausunnossaan, joka koski voimassa olevan lain mukaisia toimenpiteitä tartuntatautien leviämisen estämiseksi (PeVL 6/2003vp). Asiasta olisi kuitenkin aiheellista hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto.

Laki

tartuntatautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun tartuntatautilain (583/1986) 1 §, 3 §:n 2 momentin 7 ja 8 kohta, 11 a ja 15 §, 16 §:n 2 ja 3 momentti, 20 §:n 4 momentti, 27, 30, 32 ja 39 § ja 40 a §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentin 7 ja 8 kohta, 11 a ja 15 §, 16 §:n 2 ja 3 momentti, 20 §:n 4 momentti, 30 ja 39 § ja 40 a §:n 3 momentti laissa 935/2003,

lisätään 3 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 935/2003, uusi 9 ja 10 kohta ja lakiin uusi 9 a ja 15 a § seuraavasti:

1 §

Väestön suojaamiseksi tartuntataudeilta on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään.

Mitä tässä laissa säädetään lääninhallituksen, kunnan tai kuntayhtymän tehtävistä, koskee vastaavasti Ahvenanmaan maakuntahallitusta ja sen alaista terveyden- ja sairaanhoitoa.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) *lääkinnällisellä kuntoutuksella* toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan ja ylläpitämään kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä edistämään ja tukemaan hänen elämäntilanteensa hallintaa ja hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäis-

sissä toiminnoissa; lääkinnälliseen kuntoutukseen sisältyvistä palveluista säädetään lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetussa asetuksessa (1015/1991);

8) *sairaala-infektiolla* terveydenhuollon toimintayksikössä annetun hoidon aikana syntynyttä tai alkunsa saanutta infektiota;

9) *karanteenilla* sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn taikka taudinaiheuttajalle altistuneen tai perustellusti altistuneeksi epäillyn henkilön määräämistä pysymään kotonaan tai muussa viranomaisen osoittamassa paikassa taikka tartuttaviksi epäiltyjen matkatavaroiden, konttien tai muiden tavaroiden siirtämisen rajoittamista taikka erottamista muista tavaroista tautia aiheuttavien mikrobin mahdollisen leviämisen estämiseksi; sekä

10) *eristämisellä* sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn henkilön määräämistä sairaanhoitolaitokseen.

9 a §

Kansanterveyslaitoksen tulee huolehtia siitä, että tartuntatautien ehkäisyyn käytettäviä rokotteita, vasta-aineita ja tutkimusaineita on saatavilla tarvittava määrä, seurata tartuntatautien ehkäisyyn käytettävien rokotteiden tehoa ja vaikutuksia sekä ryhtyä toimenpiteisiin todetun tai epäillyn rokotuskomplikaation selvittämiseksi ja huolehtia, että 25 §:ssä tarkoitetut rokotteet tulevat asianmukaisesti jaelluiksi.

11 a §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää, että kansanterveyttä välittömästi uhkaavan tartuntatautiepidemian torjumiseksi sekä tartuntataudin ja sen aiheuttamien jälkitautien hoitamiseksi voidaan lääkelain (395/1987) säännöksistä poiketa seuraavasti:

1) lääkevalmisteen käyttö on sallittua ilman Lääkelaitoksen tai Euroopan unionin toimielimen myöntämää myyntilupaa;

2) sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta voidaan luovuttaa lääkevalmisteita muille sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille ilman lääkelain 62 §:ssä tarkoitettua Lääkelaitoksen lupaa; ja

3) terveydenhuollon toimintayksiköstä voidaan luovuttaa vastaanotolla käyneelle henkilölle hoidossa tarvittavat lääkkeet.

15 §

Kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan 4 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttävän tartuntataudin leviämisen estämiseksi, voi sosiaali- ja terveysministeriö ja läänin alueella lääninhallitus tehdä niitä koskevat välttämättömät päätökset. Päätöksellä voidaan määräaikaaisesti toteuttaa toimenpiteitä, joita sovelletaan yleisvaarallisissa tartuntataudeissa.

15 a §

Kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan yleisvaarallisen tai 4 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttävän tartuntataudin leviämisen estämiseksi, sosiaali- ja terveysministeriö, läänin alueella lääninhallitus tai tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi tehdä niitä koskevat välttämättömät päätökset.

Päätöksellä voidaan määrätä karanteeniin määräaikaaisesti henkilö, joka on sairastunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä sairastuneen taikka joka on altistunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä altistuneen edellä tarkoitettulle tartuntataudille, mutta joka ei terveydentilansa vuoksi tarvitse sairaalahoidtoa. Päätöksellä voidaan myös määrätä matkatavara, kontti tai muu tavara karanteeniin. Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen karanteeniin määräämisestä. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi.

Päätös karanteeniin määräämisestä voidaan tehdä:

1) jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen; ja

2) jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä tai henkilö ei voi tai halua alistua muihin 13, 14 ja 16 §:ssä tarkoitettuihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Henkilö voidaan määrätä karanteeniin myös vastoin hänen tahtoaan.

Päätöksellä voidaan määrätä 1 momentissa tarkoitettu henkilö karanteeniin enintään yhden kuukauden ja tavara kahden kuukauden ajaksi. Hallinto-oikeus voi päätöksen tehneen viranomaisen esityksestä jatkaa henkilön karanteenia enintään kahdella kuukaudella ja tavarankaranteenia kolmella kuukaudella, jos edellytykset ovat edelleen olemassa.

Karanteeni on lopetettava heti, kun 1 momentin mukaisia edellytyksiä ei enää ole. Lopettamisesta päättää terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri.

16 §

— — — — —
Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää 1 momentissa mainituin toimenpitein, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn olemaan poissa ansiotyöstään yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan. Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää työstä poissaolosta. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan

toimielimen vahvistettavaksi.

Tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi 2 momentissa tarkoitetuilla edellytyksillä määrätä alle 16-vuotiaan olemaan poissa päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta yhtäjaksoisesti kuuden kuukauden ajan. Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta poissaolosta. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi.

20 §

Jos perustellusti voidaan epäillä 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan aiheuttavan tartuntataudin leviämistä, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä hänet olemaan poissa ansiotyöstään sinä aikana, jolloin taudin leviämisen vaara on olemassa, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan yhtäjaksoisesti. Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää työstä poissaolosta. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi. Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen esityksestä jatkaa tätä aikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos tartuntataudin leviämisen vaara on edelleen olemassa.

27 §

Henkilöllä, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin, on oikeus saada päivärahaa siten kuin sairausvakuutuslaissa (1224/2004) päivärahasta säädetään. Sama oikeus on lapsen huoltajalla, jos alle 16-vuotias lapsi on edellä mainitusta syystä määrätty pidettäväksi kotona ja huoltaja tämän vuoksi on estynyt tekemästä työtään.

Henkilöllä on 1 momentissa tarkoitetun päivärahaman lisäksi oikeus saada siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään korvausta hänelle aiheutuneesta ansion menetyksestä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu korvaus on sairausvakuutuslain 7 luvun 4 §:n nojalla suori-

tettu työnantajalle eikä korvaus peitä työnantajan siltä ajalta suorittamaa palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta, jonka työstä poissaolo, eristäminen tai karanteeni on kestänyt, työnantajalla on oikeus saada myös puuttuvalta osalta korvaus siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään.

Jos henkilö on jouduttu eristämään hänen kieltäytyttyään alistumasta muihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, hänelle ei suoriteta 2 momentissa tarkoitettua korvausta.

30 §

Päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä olemaan poissa ansiotyöstään, hoidon antamista henkilön tahdosta riippumatta, eristämistä tai karanteeniin määräämistä, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Päätökseen, joka on 18 §:n 1 momentin mukaan alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

32 §

Tässä laissa tarkoitettut henkilön ansiotyöstä poissaoloa, eristämistä ja karanteeniin määräämistä koskevat alistus- ja muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisinä. Tahdosta riippumatta toteutettavaa hoitoa, eristämistä ja karanteeniin määräämistä koskevat alistus- ja muutoksenhakuasiat on käsiteltävä viimeistään seitsemän päivän kuluessa.

39 §

Jos lääninhallitus, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin tai terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri toteaa, että yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin tehokkaasti estää, poliisin on annettava tämän pyynnöstä virka-apua.

40 a §

Kansanterveyslaitoksella on oikeus pyynnöstä saada viivytyksettä ja korvauksetta ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä ilma-aluksessa tai

muussa aluksessa matkustajana olleen henkilötunnus, nimi, syntymäaika, sukupuoli ja yhteystiedot salassapitosäännösten estämättä, jos se on väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2006.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

tartuntatautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun tartuntatautilain (583/1986) 1 §, 3 §:n 2 momentin 7 ja 8 kohta, 11 a ja 15 §, 16 §:n 2 ja 3 momentti, 20 §:n 4 momentti, 27, 30, 32 ja 39 § ja 40 a §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentin 7 ja 8 kohta, 11 a ja 15 §, 16 §:n 2 ja 3 momentti, 20 §:n 4 momentti, 30 ja 39 § ja 40 a §:n 3 momentti laissa 935/2003,
lisätään 3 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 935/2003, uusi 9 ja 10 kohta ja lakiin uusi 9 a ja 15 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Väestön suojaamiseksi tartuntataudeilta on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) *lääkinnällisellä kuntoutuksella* toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan ja ylläpitämään kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä edistämään ja tukemaan hänen elämäntilanteensa hallintaa ja hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäisissä toiminnoissa; lääkinlliseen kuntoutukseen sisältyvistä palveluista säädetään lääkinllisestä kuntoutuksesta annetussa asetuksessa (1015/1991); *sekä*

8) *sairaalaainfektioilla* terveydenhuollon toimintayksikössä annetun hoidon aikana syntynyttä tai alkunsa saanutta infektiota.

Ehdotus

1 §

Väestön suojaamiseksi tartuntataudeilta on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään.

Mitä tässä laissa säädetään lääninhallituksen, kunnan tai kuntayhtymän tehtävistä, koskee vastaavasti Ahvenanmaan maakuntahallitusta ja sen alaista terveyden- ja sairanhoidtoa.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) *lääkinnällisellä kuntoutuksella* toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan ja ylläpitämään kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä edistämään ja tukemaan hänen elämäntilanteensa hallintaa ja hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäisissä toiminnoissa; lääkinlliseen kuntoutukseen sisältyvistä palveluista säädetään lääkinllisestä kuntoutuksesta annetussa asetuksessa (1015/1991);

8) *sairaalaainfektioilla* terveydenhuollon toimintayksikössä annetun hoidon aikana syntynyttä tai alkunsa saanutta infektiota;

9) *karanteenilla* sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn taikka taudinaiheuttajalle altistuneen tai perustellusti altistuneeksi epäillyn henkilön määräämistä pysymään kotonaan tai muussa viranomai-

sen osoittamassa paikassa taikka tartuttaviksi epäiltyjen matkatavaroiden, konttien tai muiden tavaroiden siirtämisen rajoittamista taikka erottamista muista tavaroista tautia aiheuttavien mikrobin mahdollisen leviämisen estämiseksi; sekä

10) **eristämisellä** sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn henkilön määräämistä sairaanhoitolaitokseen.

9 a §

Kansanterveyslaitoksen tulee huolehtia siitä, että tartuntatautien ehkäisyyn käytettäviä rokotteita, vasta-aineita ja tutkimusaineita on saatavilla tarvittava määrä, seurata tartuntatautien ehkäisyyn käytettävien rokotteiden tehoa ja vaikutuksia sekä ryhtyä toimenpiteisiin todetun tai epäillyn rokotuskomplikaation selvittämiseksi ja huolehtia, että 25 §:ssä tarkoitetut rokotteet tulevat asianmukaisesti jaelluiksi.

11 a §

Sen estämättä, mitä lääkelaisissa (395/1987) säädetään, sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää, että kansanterveyttä välittömästi ja vakavasti uhkaavan tartuntatautiepidemian torjumiseksi voidaan käyttää lääkevalmistetta, jolla ei ole Lääkelaitoksen tai Euroopan unionin toimielimen myöntämää myyntilupaa.

11 a §

Sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää, että kansanterveyttä välittömästi uhkaavan tartuntatautiepidemian torjumiseksi sekä tartuntataudin ja sen aiheuttamien jälkitautien hoitamiseksi voidaan lääkelain (395/1987) säännöksistä poiketa seuraavasti:

1) lääkevalmisteen käyttö on sallittua ilman Lääkelaitoksen tai Euroopan unionin toimielimen myöntämää myyntilupaa;

2) sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta voidaan luovuttaa lääkevalmisteita muille sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille ilman lääkelain 62 §:ssä tarkoitettua Lääkelaitoksen lupaa; ja

3) terveydenhuollon toimintayksiköstä voidaan luovuttaa vastaanotolla käyneelle henkilölle hoidossa tarvittavat lääkkeet.

15 §

Kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan 4 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset täyttävän tartuntataudin leviämisen estämiseksi, voi sosiaali- ja terveysministeriö ja läänin alueella lääninhallitus tehdä niitä koskevat välttämättömät päätökset. Päätöksellä voi-

15 §

Kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan 4 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset täyttävän tartuntataudin leviämisen estämiseksi, voi sosiaali- ja terveysministeriö ja läänin alueella lääninhallitus tehdä niitä koskevat välttämättömät päätökset. Päätöksellä voi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

daan määräaikaaisesti toteuttaa toimenpiteitä, joita sovelletaan yleisvaarallisissa tartuntataudeissa tai rajoittaa tavaran siirtämistä. Päätöksellä voidaan rajoittaa tavaran siirtämistä enintään kahden kuukauden ajaksi. Hallinto-oikeus voi päätöksen tehneen viranomaisen esityksestä jatkaa määräaika enintään kolmella kuukaudella, jos tavaran siirtämisen rajoittamisen edellytykset ovat edelleen olemassa.

daan määräaikaaisesti toteuttaa toimenpiteitä, joita sovelletaan yleisvaarallisissa tartuntataudeissa.

15 a §

Kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan yleisvaarallisen tai 4 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttävän tartuntataudin leviämisen estämiseksi, sosiaali- ja terveysministeriö, läänin alueella lääninhallitus tai tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi tehdä niitä koskevat välttämättömät päätökset. Päätöksellä voidaan määrätä karanteeniin määräaikaisesti henkilö, joka on sairastunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä sairastuneen taikka joka on altistunut tai jonka voidaan perustellusti epäillä altistuneen edellä tarkoitettulle tartuntataudille, mutta joka ei terveydentilansa vuoksi tarvitse sairaalahoitoa. Päätöksellä voidaan myös määrätä matkatavara, kontti tai muu tavara karanteeniin. Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen karanteeniin määrittämisestä. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi.

Päätös karanteeniin määrittämisestä voidaan tehdä:

1) jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen; ja

2) jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä tai henkilö ei voi tai halua alistua muihin 13, 14 ja 16 §:ssä tarkoitettuihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Henkilö voidaan määrätä karanteeniin myös vastoin hänen tahtoaan.

Päätöksellä voidaan määrätä 1 momentissa tarkoitettu henkilö karanteeniin enintään yhden kuukauden ja tavara kahden kuukauden ajaksi. Hallinto-oikeus voi pää-

16 §

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää 1 momentissa mainituin toimenpitein, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön olemaan poissa ansiotyöstään yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan.

Tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi 2 momentissa tarkoitetuilla edellytyksillä määrätä myös alle 16-vuotiaan lapsen olemaan poissa päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan.

20 §

Jos perustellusti voidaan epäillä 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan henkilön aiheuttavan tartuntataudin leviämistä, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä henkilön olemaan poissa ansiotyöstään sinä aikana, jolloin taudin leviämisen vaara on olemassa, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan yhtäjaksoisesti. Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen esityksestä jatkaa tätä

töksen tehneen viranomaisen esityksestä jatkaa henkilön karanteenia enintään kahdella kuukaudella ja tavaran karanteenia kolmella kuukaudella, jos edellytykset ovat edelleen olemassa.

Karanteeni on lopetettava heti, kun 1 momentin mukaisia edellytyksiä ei enää ole. Lopettamisesta päättää terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri.

16 §

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää 1 momentissa mainituin toimenpitein, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn olemaan poissa ansiotyöstään yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan. *Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää työstä poissaolosta. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi.*

Tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi 2 momentissa tarkoitetuilla edellytyksillä määrätä alle 16-vuotiaan olemaan poissa päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta yhtäjaksoisesti kuuden kuukauden ajan. *Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta poissaolosta. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi.*

20 §

Jos perustellusti voidaan epäillä 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan aiheuttavan tartuntataudin leviämistä, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä hänet olemaan poissa ansiotyöstään sinä aikana, jolloin taudin leviämisen vaara on olemassa, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan yhtäjaksoisesti. *Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää työstä poissaolosta.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

aikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos tartuntataudin leviämisen vaara on edelleen olemassa.

Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi. Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen esityksestä jatkaa tätä aikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos tartuntataudin leviämisen vaara on edelleen olemassa.

27 §

Henkilöllä, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään tai eristettäväksi, on oikeus saada päivärahaa siten kuin sairausvakuutuslaissa (364/63) päivärahasta säädetään. Sama oikeus on lapsen huoltajalla, jos alle 16-vuotias lapsi on edellä mainitusta syystä määrätty pidettäväksi kotona ja huoltaja tämän vuoksi on estynyt tekemästä työtään.

Henkilöllä on 1 momentissa tarkoitetun päivärahan lisäksi oikeus saada siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään korvausta hänelle aiheutuneesta ansion menetyksestä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu korvaus on sairausvakuutuslain 28 §:n 1 tai 2 momentin nojalla suoritettu työnantajalle eikä korvaus peitä työnantajan siltä ajalta suorittamaa palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta, jonka työstä poissaolo tai eristäminen on kestänyt, työnantajalla on oikeus saada myös puuttuvalta osalta korvaus siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään.

Milloin henkilö on jouduttu eristämään hänen kieltäytyttyään alistumasta muihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, ei hänelle suoriteta 2 momentissa tarkoitettua korvausta.

30 §

Päätökseen, joka koskee henkilön määrittämistä olemaan poissa ansiotyöstään, hoidon antamista henkilön tahdosta riippumatta tai eristämistä, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Päätökseen, joka on 18 §:n 1 momentin mukaan alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

27 §

Henkilöllä, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi *tai karanteeniin*, on oikeus saada päivärahaa siten kuin sairausvakuutuslaissa (1224/2004) päivärahasta säädetään. Sama oikeus on lapsen huoltajalla, jos alle 16-vuotias lapsi on edellä mainitusta syystä määrätty pidettäväksi kotona ja huoltaja tämän vuoksi on estynyt tekemästä työtään.

Henkilöllä on 1 momentissa tarkoitetun päivärahan lisäksi oikeus saada siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään korvausta hänelle aiheutuneesta ansion menetyksestä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu korvaus on sairausvakuutuslain 7 luvun 4 §:n nojalla suoritettu työnantajalle eikä korvaus peitä työnantajan siltä ajalta suorittamaa palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta, jonka työstä poissaolo, eristäminen *tai karanteeni* on kestänyt, työnantajalla on oikeus saada myös puuttuvalta osalta korvaus siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään.

Jos henkilö on jouduttu eristämään hänen kieltäytyttyään alistumasta muihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, hänelle ei suoriteta 2 momentissa tarkoitettua korvausta.

30 §

Päätökseen, joka koskee henkilön määrittämistä olemaan poissa ansiotyöstään, hoidon antamista henkilön tahdosta riippumatta, eristämistä *tai karanteeniin määrittämistä*, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Päätökseen, joka on 18 §:n 1 momentin mukaan alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

32 §

Tässä laissa tarkoitettu henkilön ansio-työstä poissaoloa, *tahdosta riippumatta toteutettavaa hoitoa* ja eristämistä koskevat alistus- tai muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisinä.

39 §

Milloin tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin toteaa, että yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin tehokkaasti estää, poliisin on annettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen pyynnöstä virka-apua.

40 a §

Kansanterveyslaitoksella on oikeus saada pyynnöstä ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä ilma-aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana olleen henkilön henkilötunnus, nimi, syntymäaika, sukupuoli ja yhteystiedot salassapitosäännösten estämättä, jos se on väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä.

32 §

Tässä laissa tarkoitettu henkilön ansio-työstä poissaoloa, eristämistä ja karanteeniin määräämistä koskevat alistus- ja muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisinä. *Tahdosta riippumatta toteutettavaa hoitoa, eristämistä ja karanteeniin määräämistä koskevat alistus- ja muutoksenhakuasiat on käsiteltävä viimeistään seitsemän päivän kuluessa.*

39 §

Jos lääninhallitus, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin tai terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri toteaa, että yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin tehokkaasti estää, poliisin on annettava *tämän* pyynnöstä virka-apua.

40 a §

Kansanterveyslaitoksella on oikeus pyynnöstä saada *viivytyksettä ja korvauksetta* ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä ilma-aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana olleen henkilötunnus, nimi, syntymäaika, sukupuoli ja yhteystiedot salassapitosäännösten estämättä, jos se on väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2006.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.